

ЗАКОНОДАТЕЛНИ МЕРКИ НАСЪРЧАВАЩИ ТРУДОВАТА ЗАЕТОСТ НА ХОРА НАД 50 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ (законодателство в Р. България)

Приложение I

Министерството на труда и социалната политика, съвместно с Агенцията по заетостта провеждат национални стратегически програми по въпросите на заетостта на възрастните хора, хората с увреждания и лицата в неравностойно положение на пазара на труда. Програмите са с различна продължителност и целева насоченост, като от тях могат да се възползват работодатели, работодателски организации, както и хора, които желаят да си намерят нова работа или да продължат максимално периода на активната си трудова заетост в по-зряла възраст.

Основните програми, които Агенцията по заетостта провежда за периода 2008-2009 година са:

- Национална програма „Помощ за пенсиониране“ (2006 – 2008 година)
- Национална програма „В подкрепа на майчинството“ (2007 – 2009 година)
- Национална програма „От социални помощи към заетост (2006 – без фиксиран край).“

I. ПОМОЩ ЗА ПЕНСИОНИРАНЕ

Първата програма, касаеща пряко заетостта на възрастните хора към края на техния активен трудов живот е програмата „ПОМОЩ ЗА ПЕНСИОНИРАНЕ“.

Съвременната концепция за сигурност в професионалното развитие изисква подкрепа за осигуряване на плавно преход между различните етапи от трудовия живот. Включването и оставането в заетост на безработните лица над 50-годишна възраст, се налага предвид продължаващото плавно покачване на пенсионната възраст в страната и отрицателния естествен прираст, който налага използването на лицата в по-високите възрастови групи като резерв за предлагането на труд.

Специфична подгрупа при по-възрастните безработни лица е тази на лицата, на които не им достига трудов стаж за формиране на сбора от осигурителен стаж и възраст – т.н. „точки“, които да им дадат право на пенсия.

Основна цел на „Помощ за пенсиониране“ е **осигуряване на заетост и помощ за пенсиониране на безработни лица, на които не им достигат до 5 точки за формиране на сбора от осигурителен стаж и възраст, който дава право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от КСО.**

По-конкретно програмата цели:

- Осигуряване на заетост на пълно или непълно работно време, за срок не по-малко от 3 месеца и не повече от 30 месеца, на безработни лица, на които не им достигат до 5 точки за формиране на сбора от осигурителен стаж и възраст, който дава право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от КСО. На безработните лица се осигурява заетост по Програмата до навършване на 65 г., когато лицата придобиват право на пенсия по чл. 68, ал. 4 от КСО;

- Подпомагане на безработните лица да придобият право на пенсия за осигурителен стаж и възраст;
- Намаляване на социалното напрежение и осигуряване на трудова реализация на група безработни в неравностойно положение на пазара на труда;
- Разкриване на работни места.

Обект на Програмата са безработни лица, които отговарят на следните условия:

- регистрирани са в Дирекции “Бюро по труда” и търсят активно работа;
- навършили са възраст, която е до 2 г. и 6 м. по-малка от изискваната за пенсиониране за съответната година;
- не им достигат до 5 точки за формиране на сбора от осигурителен стаж и възраст, който дава право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от КСО;
- не им е издавано разпореждане от НОИ за отпускане на пенсия на друго основание.

Лица от същата група с висок образователен статус и квалификация, с оглед използване на експертните им възможности, могат да бъдат назначавани като консултанти за подпомагане на работодателите. Целта е да се предава натрупания опит между генерациите.

Работодатели по Програмата са частни и държавни предприятия, юридически лица с нестопанска цел, общински администрации, общински предприятия и други, които отговарят на изискванията на чл. 56, ал. 1 от Закона за насърчаване на заетостта (нямат изискуеми публични задължения и отговарят на изискванията за отпускане на помощи по Закона за държавните помощи).

РЕД И УСЛОВИЯ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В ПРОГРАМАТА:

- Програмата е разработена на основание чл. 31, ал. 1 от ЗНЗ.
- Програмата се финансира от държавния бюджет на основание чл. 16, т. 2 от ЗНЗ.
- Дирекции “Бюро по труда” сключват договори с работодателите при спазване на законосъобразност, равнопоставеност и прозрачност.
- Националният осигурителен институт издава удостоверение за недостигащ осигурителен стаж до 60 месеца (до 5 точки) при поискване от регистрирани в дирекции “Бюро по труда” безработни лица, желаещи да участват в Програмата, навършили възраст до 2 г. и 6 м. по-малка от изискваната за пенсиониране по чл. 68, ал. 1- 3 на КСО и на които не е издавано разпореждане за отпускане на пенсия на друго основание:
- Когато безработното лице не е навършило изискваната възраст за пенсиониране в годината, в която се издава удостоверението, недостигащият осигурителен стаж се изчислява, съгласно изискванията за годината, в която лицето навършва изискваната възраст за пенсиониране по чл. 68, ал. 1-3 от КСО;
- Когато безработното лице навършва през текущата година изискваната възраст за пенсиониране за годината, в която се издава удостоверението, или я е навършило в предходни години, недостигащият осигурителен стаж се изчислява, съгласно изискванията за годината, в която се издава удостоверението.
- Дирекции “Бюро по труда”, въз основа на удостоверенията за недостигащ осигурителен стаж, определят правото на участие и изчисляват срока, за който работодателят трябва да наеме по трудов договор безработните лица, така, че с изтичането му лицата, включени в Програмата, да придобият право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от КСО.

- При изрично заявено писмено съгласие на безработните лица, може да им бъде осигурена по Програмата заетост на трудов договор на непълно работно време до придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от КСО.
- Работодателите наемат безработните лица за работа по Програмата за срок не по-малко от 3 месеца и не повече от 30 месеца, но до навършване на 65-годишна възраст, когато лицата придобиват право на пенсия по чл. 68, ал. 4 от КСО.
- На лицата, отговарящи на условията за включване в Програмата, се осигурява заетост за срок не по-малко от 3 месеца и не повече от 30 месеца, но до навършване на 65-годишна възраст, когато придобиват право на пенсия по чл. 68, ал. 4 от КСО.
- Лица, които са участвали в Програмата, но не са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по реда на чл. 68 от КСО, поради прекратяване на трудовото им правоотношение без виновно поведение от тяхна страна, могат да се включат отново в нея.

ИНСТИТУЦИИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОГРАМАТА

1. **Министерство на труда и социалната политика**
2. **Агенция по заетостта**
3. **Дирекции “Регионална служба по заетостта”**
4. **Дирекции “Бюро по труда”**
5. **Териториални поделения на Националния осигурителен институт**
6. **Комисии по заетостта**
7. **Съвет за сътрудничество**
8. **Работодатели**

- Подават заявки в Дирекциите “Бюро по труда” за наемане на безработни лица по Програмата;
- Сключват договор за съвместна дейност със съответната Дирекция “Бюро по труда” за предоставяне на средства по Програмата;
- Сключват трудови договори по Кодекса на труда с безработните лица, насочени от Дирекции “Бюро по труда”, които започват работа по Програмата за срок не по-малко от 3 месеца и не повече от 30 месеца;
- Изплащат трудовите възнаграждения за фактически отработено време на наетите по Програмата лица, в съответствие с разпоредбите на Кодекса на труда. Осигуряват наетите по Програмата лица, в съответствие с КСО и Закона за здравното осигуряване; Осигуряват финансови средства за изпълнение на мероприятията, които не се поемат от Държавния бюджет.

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОГРАМАТА И КОНКРЕТНИ ПОЛЗИ ЗА РАБОТОДАТЕЛИТЕ

Програмата се финансира със средства от Държавния бюджет съгласно чл. 16, т. 6 и чл. 31 от ЗНЗ (Приложение 1).

1. На работодател, който наеме по трудов договор безработно лице за работа по Програмата за срока, необходим за придобиване право на пенсия (но за не по-малко от 3 месеца и не повече от 30 месеца, се предоставят средства от Държавния бюджет за:

- 1.1. Трудово възнаграждение в размер ежегодно определян в Националния план за действие по заетостта за действително отработено време,
- 1.2. Допълнителни възнаграждения по минимални размери, установени в Кодекса на труда и нормативните актове за неговото прилагане върху средствата по т. 1.1;

1.3. Възнаграждение за основен платен годишен отпуск по чл.155 от КТ;

1.4. Дължимите вноски за сметка на работодателя за фондовете на ДОО: “Пенсии”, “Трудова злополука и професионална болест”, “Общо заболяване и майчинство” и за Националната здравноосигурителна каса, като същите се изчисляват върху сумата от т.т. 1.1., 1.2. и 1.3., но върху не по-малко от минималния размер на осигурителния доход по чл. 6, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване;

1.5. Парично обезщетение по чл.40, ал. 4 от Кодекса за социално осигуряване.

Средствата се предоставят за всяко лице, наето по Програмата, за времето, през което е било на работа, но за не повече от 30 месеца.

Работодателите осигуряват средства за:

- материалните разходи за обезпечаване на разкритите работни места по Програмата;
- всички задължителни плащания по Кодекса на труда и осигуровките върху тях, които не се поемат от Държавния бюджет.

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ПРОГРАМАТА

Програмата се реализира **до края на 2008 г.**, като ежегодно бюджетът ѝ се утвърждава с НПДЗ. След анализ на изпълнението, в зависимост от постигнатите резултати и при необходимост, действието ѝ може да бъде продължено.

Национална програма “Помощ за пенсиониране”	
Основна цел	Осигуряване на заетост и помощ за пенсиониране на безработни лица
Целева група	Безработни лица, които активно търсят работа и са регистрирани в ДБТ, на които не им достигат до 5 точки за формиране на сбора от осигурителен стаж и възраст, който дава право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от КСО и не им е издавано разпореждане от НОИ за отпускане на пенсия на друго основание. С цел използване на експертните им възможности, лица от тази група с висок образователен статус и квалификация могат да се назначават като консултанти за подпомагане на работодателите и за предаване на натрупания опит между генерациите.
Субсидии за работодателя	<ul style="list-style-type: none"> • Средства за трудово възнаграждение за действително отработеното време • Допълнителните възнаграждения по минимални размери, установени в КТ и нормативните актове за неговото прилагане • Дължими вноски за сметка на работодателя съгласно чл. 30а, ал. 1, т. 4 от ЗНЗ • Възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 от КТ • Парични обезщетения по чл. 40, ал. 4 от КСО
Период на субсидиране	Съгласно регламентите на програмата – ДО КРАЯ НА 2008 година.

Задължения на работодателя	<ul style="list-style-type: none"> • Да сключва индивидуални трудови договори с безработни лица, насочени от ДБТ • Да изплаща полагащото им се трудово възнаграждение • Да превежда осигурителните вноски за фондовете ДОО и НЗОК • Да осигурява условия за производителна работа на лицата, като извършваната от тях дейност отговаря на заеманото от тях работно място 		
Статус на бенефициента	Нает по трудов договор на пълно работно време за срок, не по-малко от 3 месеца и не повече от 30 месеца, но до навършване на 65 години		
Очаквани резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Заетост на нови 300 безработни лица през 2007 г. • Подпомагане на безработните лица да придобият право на пенсия • Икономия на средства за социално подпомагане 		
Необходими средства	14 087 472 лв.	Източници на финансиране	<i>Държавен Бюджет</i>
Прилагаща институция	МТСП и АЗ.	Партньори	Общини, общински предприятия, частни и държавни предприятия и организации, в. т.ч. и организации с нестопанска цел.

II. ПРОГРАМА „В ПОДКРЕПА НА МАЙЧИНСТВОТО”

Друга програма, от която могат да се възползват работодатели (Жени-майки) при облекчени условия и с предлагане на държавна субсидия за наемане на работа на безработно лице (независимо на каква възраст) е програмата „В ПОДКРЕПА НА МАЙЧИНСТВОТО” провеждана от Агенцията по заетостта и Министерството на труда и социалната политика.

Националната програма “В подкрепа на майчинството” е израз на политиката за решителни действия за насърчаване участието на жените на пазара на труда и осигуряване на качествени грижи за отглеждането на малки деца на възраст до 2 години. Тя стартира през 2007 г.- Европейската година на равните възможности за всички.

За подобряване на икономическата активност на жените бяха направени промени в Кодекса за социално осигуряване от август 2006 г. (Обн., ДВ, бр. 68 от 2006 г.), които предвиждат прекратяване изплащането на парично обезщетение за гледане на малко дете, когато за него се грижи безработно лице по програмата “В подкрепа на майчинството”.

ОСНОВНА ЦЕЛ

Да се създадат условия за насърчаване професионалното развитие на майките чрез осигуряване на отглеждането на техните деца от безработни лица, в рамките на периода, за който се разрешава отпуск съгласно чл.164, ал.1 от Кодекса на труда.

По-специално програмата непосредствено цели:

- Създаване на условия за плавен преход и връщане на работа на жените след ползване на отпуск поради бременност, раждане или осиновяване (чл. 163, ал. 1 от Кодекса на труда);
- Постигане на по-добър баланс между личния и професионалния живот;
- Разкриване на нови работни места за отглеждане на малки деца;
- Създаване на заетост за безработни лица, ангажирани в отглеждането на малки деца до 2-годишна възраст;
- Предоставяне на качествени грижи за отглеждането на малки деца и насърчаване на положителните демографски тенденции.

ОБЕКТ НА ПРОГРАМАТА

- Безработни лица, регистрирани в дирекциите “Бюро по труда”.
- Майки/осиновителки с право на отпуск за отглеждане на малко дете по чл.164, ал. 1 от Кодекса на труда и с право на обезщетение по чл. 53, ал. 1 или по чл.54, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване, както и самоосигуряващите се, осигурени за риска “майчинство”.

РАБОТОДАТЕЛИ ПО ПРОГРАМАТА

Работодатели по програмата са дирекциите “Социално подпомагане” на територията на цялата страна. За работодатели на лицата, заети по тази програма, се считат майките-бенефициенти, които наемат помощник при отглеждането на своето дете.

РЕД И УСЛОВИЯ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

- Майките/осиновителки, които желаят да се включат в програмата, подават писмени заявления в дирекциите “Социално подпомагане” по постоянен или настоящ адрес, когато е различен от постоянния. Към писменото заявление се прилага удостоверение за обстоятелството, че майката/осиновителката е с право на обезщетение при отглеждане на малко дете по чл.53, ал.1 или по чл.54, ал.1 от Кодекса за социално осигуряване.
- Удостоверението следва да съдържа данни за: трите имена на майката/осиновителката и ЕГН /ЛНЧ/; постоянния или настоящ адрес; периода, за който е разрешен отпуск по чл. 164, ал. 1 от Кодекса на труда, поредността на детето, датата на раждане на детето.
- Удостоверението се издава от териториалните поделения на Националния осигурителен институт на майките/осиновителките, чийто отпуск по чл.164, ал.1 от Кодекса на труда е разрешен за периода след 1 януари 2007 г.
- Удостоверението за майките/осиновителките, заварени в отпуск за отглеждане на малко дете по чл.164, ал.1 от Кодекса на труда и получаващи обезщетение по чл. 53, ал. 1 или по чл. 54, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване към 1 януари 2007 г., се издава, както следва:
  - от осигурителите - за наетите от тях лица; от едноличните търговци, които имат наети на работа лица - за тях и за наетите от тях лица;
  - от търговските дружества - за собствениците и съдружниците в тях;
    - от териториалните поделения на Националния осигурителен институт- за лицата, на които осигурителните плащания или заверката на платежните искания за тегленето им се извършват от териториалните поделения на Националния осигурителен институт (за лицата, регистрирани като упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност,

за земеделските производители и тютюнопроизводителите и за едноличните търговци, които нямат наети на работа лица);

- от осигурителните каси - за членовете на осигурителните каси.

- Дирекциите “Социално подпомагане” изпращат предложения-заявки за разкриване на свободни работни места по програмата до съответните дирекции “Бюро по труда”.
- Дирекциите “Бюро по труда” удовлетворяват предложенията-заявки по реда на постъпването им, в рамките на финансовия ресурс за реализация на програмата.
- Дирекциите “Бюро по труда” извършват първоначален подбор и организират провеждането на интервю на майката/осиновителка с подбраните безработни лица. Насочването на безработните лица за наемане по трудово правоотношение на разкритите работни места се извършва в съответствие с избора на майката/осиновителката.
- Майката/осиновителка има право сама да избере безработното лице, независимо от спецификата на образованието и професионалния му опит.
- Безработните лица, които желаят да участват в програмата, задължително представят в дирекциите “Бюро по труда” удостоверение от съответния психодиспансер, че не страдат от психически заболявания.
- Наличието на родствена или съпругеска връзка между майката/осиновителката и безработното лице не е пречка за участие в програмата.
- Наетите по програмата лица полагат грижи за отглеждането на малките деца в съответствие с разработена и утвърдена от работодателя длъжностна характеристика.
- Препоръчително е наетите по програмата лица да ползват основния си платен годишен отпуск през времето, когато майката/осиновителката ползва платения си годишен отпуск.
- Обменът на информация между Националния осигурителен институт и Агенцията за социално подпомагане във връзка с осигурителния статус на майките/осиновителките, сключените трудови договори и актовете за прекратяване на трудовите договори по програмата, се урежда със Споразумение между двете страни.

ИНСТИТУЦИИ, АНГАЖИРАНИ В РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОГРАМАТА

Министерство на труда и социалната политика

Национален осигурителен институт

Териториални поделения на Националния осигурителен институт

Агенция по заетостта

Дирекции “Регионална служба по заетостта”

Дирекции “Бюро по труда”

Агенция за социално подпомагане

ФИНАНСИРАНЕ

- Реализацията на програмата се финансира със средства от бюджета на държавното обществено осигуряване и бюджета за активна политика на МТСП съгласно Националния план за действие по заетостта за съответната година (*Приложение 2*).
- За всяко наето на работа лице се предоставят средства за:
- Трудово възнаграждение в размер, определен с Националния план за действие по заетостта за съответната година;

- Допълнителни възнаграждения по минимални размери, установени в Кодекса на труда и в нормативните актове по прилагането му;
- Възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 от Кодекса на труда.
- Дължимите вноски за сметка на работодателя за фондовете на ДОО: „Общо заболяване и майчинство“, „Трудова злополука и професионална болест“, „Пенсии“, за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и Националната здравно-осигурителна каса, като същите се начисляват съгласно чл. 6, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване върху сумата от средствата по т.т. 10.3.1, 10.3.2 и 10.3.3, но върху не по-малко от съответния минимален осигурителен доход по чл. 6, ал. 2, т. 3 от Кодекса за социално осигуряване.
- Парични обезщетения по чл. 40, ал. 4 от Кодекса за социално осигуряване.

Средствата се предоставят за всяко наето по програмата лице (регистрирано в ДБТ) за времето, през което е било на работа, за действително отработеното време, в рамките на периода, за който на майката/осиновителката се разрешава отпуск по чл.164, ал.1 от Кодекса на труда.

- За всяко действително наето лице по програмата се превеждат като трансфер по бюджета на Министерството на труда и социалната политика, до 10-то число на месеца, следващ съответното тримесечие, необходимите средства в размер на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете, определено по реда на чл. 53 от КСО – 180 лв. за 2007 г.
- Средствата са предназначени за трудово възнаграждение и за възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 от Кодекса на труда.

Работодателите осигуряват средства за обезпечаване на всички задължителни плащания по Кодекса на труда, които не се поемат от държавния бюджет и осигуровките върху тях.

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ПРОГРАМАТА

Националната програма “В подкрепа на майчинството” е със срок на действие **до края на 2009 г.**

Национална програма “В подкрепа на майчинството”	
Основна цел	Създаване на условия за насърчаване на професионалното развитие на майките чрез осигуряване на заетост на безработни лица, ангажирани в отглеждането на малките им деца.
Дейности	<ul style="list-style-type: none"> • Създаване на заетост за безработни лица, ангажирани в отглеждането на малки деца до 2-годишна възраст; • Разкриване на нови работни места за отглеждане на малки деца; • Предоставяне на качествени грижи за отглеждането на малки деца;

	<ul style="list-style-type: none"> • Създаване на условия за плавен преход и връщане в заетостта на жените след раждането и постигане на по-добър баланс между личния и професионалния живот. 		
Субсидии за работодателя	<ul style="list-style-type: none"> • Средства за трудово възнаграждение; • Допълнителни възнаграждения по минимални размери, установени в КТ и нормативните актове за неговото прилагане; • Възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 от КТ; • Дължимите вноски за сметка на работодателя съгласно чл. 30а, ал. 1, т. 4 от ЗНЗ; • Парични обезщетения по чл.40, ал. 4 от КСО. 		
Период на субсидиране	За срока на действие на програмата - ДО КРАЯ НА 2009 година.		
Задължения на работодателя	<ul style="list-style-type: none"> • Да сключва индивидуални трудови договори с насочените безработни лица, за срока на програмата; • Да изплаща полагащото се трудовото възнаграждение; • Да превежда осигурителните вноски за фондовете ДОО, ДЗПО и НЗОК; • Да осигури условия за ефективна работа. 		
Очаквани резултати	Осигуряване на заетост на 2 000 безработни лица.		
Необходими средства	6 000 000 лв.	Източници на финансиране	1 680 000 лв. от ДБ. 4 320 000 лв. от ДОО.
Прилагаща институция	МТСП, АЗ, АСП и НОИ.	Партньори	Сдружение "Настоящи и бъдещи майки" .

III. ОТ СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ КЪМ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТОСТ

Третата програма, осъществявана от Министерството на труда и социалната политика и по-специално от Агенцията по заетостта, от която могат да се възползват работодателите и лица, уязвими на пазара на труда, е насочена към намиране на работа на лица, които са дълготрайно безработни или спадат към групите лица, в неравностойно положение на пазара на труда. Националната програма се нарича „От социални помощи към осигуряване на заетост“, като от нея могат да се ползват най-широк кръг бенефициенти:

Национална програма “От социални помощи към осигуряване на заетост”	
Основна цел	<p>Осигуряване на заетост и социална интеграция на безработни лица, обект на месечно социално подпомагане чрез разкриване на работни места в общополезни дейности, в дейности от областта на земеделието или преработването на селскостопанска продукция, както и дейности от основното производство на предприятия без държавно и/или общинско участие.</p> <p>Повишаване на пригодността за заетост на лицата, обект на програмата, чрез включването им в дейности, водещи до повишаване на уменията и квалификацията.</p> <p>Повишаване на конкурентноспособността на безработни лица, обект на месечно социално подпомагане чрез включване в обучение за ограмотяване и придобиване на професионална квалификация.</p>
Целева група	<ul style="list-style-type: none"> Трудоспособни безработни лица, регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ), които са обект на месечно социално подпомагане, като приоритетно се включват безработни лица от следните групи:<ul style="list-style-type: none"> член от семейство с деца, в което и двамата родители са безработни и семейството е обект на месечно социално подпомагане; безработен самотен родител/осиновител/, който е обект на месечно социално подпомагане. <p>ДБТ извършва подбора за включване в Програмата измежду посочените приоритетни групи и останалите безработни лица, които</p>

	<p>са обект на месечно социално подпомагане.</p> <p>Подборът за включване в Програмата в посочените по-горе приоритетни групи и останалите безработни лица, обект на месечно социално подпомагане, се извършва като се отчита продължителността на регистрацията им след последната работа, включително и по програми и мерки по ЗНЗ. Насочването за включване в Програмата на безработните лица, обект на месечно социално подпомагане започва от тези, които са с по-кратък период на регистрация в Дирекция “Бюро по труда”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Квалифицирани работници, които са безработни, но не са обект на социално подпомагане до 20% от броя на наетите по Програмата • По изключение, с разрешение на Изпълнителния директор на Агенцията по заетостта, при сформирани на аварийни групи за неотложни действия по предотвратяване и/или преодоляване на последствията от аварии и природни бедствия /наводнения, пожари, свлачища, тежки зимни условия, земетресения и др./, в Програмата могат да бъдат включени и продължително безработни лица, при липса на безработни лица на месечно социално подпомагане.
Работодатели	<ul style="list-style-type: none"> • Областни управители, общини и общински предприятия • Държавни предприятия и институции, извършващи общополезни дейности; • Предприятия без държавно и/или общинско участие; • Физически лица, еднолични търговци, търговски дружества, кооперации и юридически лица с нестопанска цел, които са регистрирани по ЗПЗП и/или ЗТТИ, изпълняващи дейности в областта на земеделието, както и преработвателни предприятия в дейности от основното им производство, свързани с преработването на селскостопанска продукция; • Юридически лица с нестопанска цел.
Дейности	<p><i>Общественнополезни дейности:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Комунално – битово обслужване; • Благоустройство на населеното място и производствените зони;

	<ul style="list-style-type: none"> • Поддържане и опазване на общинска и държавна собственост; • Опазване и поддържане на околната среда; • Поддържане и опазване на паметници на културата; • Дейности в промишлеността; • Социални дейности (вкл. здравни медиатори); • Дейности по неотложни действия по предотвратяване и/или преодоляване на последствията от аварии и природни бедствия (аварийни групи към общините) - наводнения, пожари, свлачища, тежки зимни условия, земетресения и др.; • Други общополезни дейности, включително лесокulturни дейности и дейности на територията на частни работодатели. <p><i>Дейности в основното производство на работодатели в областта на селското стопанство:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Растениевъдство; • Животновъдство; • Дейности по преработване на селскостопанска продукция; • Дейности по саниране и рекултивация на запустели селскостопански земи; • Дейности от основното производство на предприятия без общинско и/или държавно участие, с изключение на комунално-битови дейности и покупко-продажба на стоки; • Дейност „санитар” в болнично заведение; • Дейности по поддръжка на железопътната инфраструктура.
<p>Субсидии за работодателя</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Средства за трудово възнаграждение, при пълно работно време или часова работна заплата при непълно работно време за действително отработеното време; • Допълнителни възнаграждения по минимални размери, установени в Кодекса на труда и нормативните актове за неговото прилагане; • Дължими вноски за сметка на работодателя съгласно чл. 30а ал. 1 т. 4 от ЗНЗ; • Възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 от КТ;

	<ul style="list-style-type: none"> • Парични обезщетения по чл. 40, ал. 4 от КСО. <p>Средствата се предоставят за всяко лице, наето по програмата, за времето, през което е било на работа, пропорционално на отработеното време.</p>
Период на субсидиране	За срока на наемане по трудов договор на безработно лице за периода на действие на програмата.
Задължения на работодателя	<ul style="list-style-type: none"> • Разработва проекти за участие в Програмата; • Изплаща трудовите възнаграждения на наетите по Програмата лица за фактически отработено време и/или изработка, в съответствие с разпоредбите на Кодекса на труда. Средства за доплащането до действителната заработка на лицата, работещи по компонент „Възобновяване и опазване на българската гора” ще бъдат осигурени от МЗГ/НУГ. Осигурява наетите по програмата лица, в съответствие с КСО и Закона за здравното осигуряване. • Сключва договор за съвместна дейност с Дирекция “Бюро по труда” и индивидуални трудови договори по КТ с безработните лица; • Осигурява средства за материалните разходи за обезпечаване на разкритите работни места по програмата; • Осигурява всички задължителни плащания по КТ, които не се субсидират от държавния бюджет, и осигуровките върху тях; • Осигурява условия за нормална и производителна работа на наетите по програмата; • Създава необходимата организация за работа на лицата, включени в обучение за ограмотяване;
Статус на бенефициента	<ul style="list-style-type: none"> • Нает на пълно или непълно работно време до целогодишна заетост в рамките на календарната година и до 36 месеца за срока на програмата; • Включен в курсове за ограмотяване с право на стипендия по реда на програмата, включен в курсове за професионална квалификация с право на стипендия и/или средства за транспорт и квартира; • Заетите по програмата лица не са осигурени за безработица и нямат право на обезщетения за безработица след 9 месеца работа.

<p>Очаквани резултати</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на продължителна заетост, доходи и социално осигуряване на безработни лица; • Осигуряване на социална интеграция и възможности за повишаване на пригодността за заетост, чрез включване в дейности, водещи до повишаване на уменията и квалификацията, включително и в областта на селското стопанство, както и включване в обучение за ограмотяване и обучение за придобиване на професионална квалификация на безработни лица, обект на Програмата; • Преодоляване на маргинализацията и социалното изключване на групи от населението; • Насърчаване на заетостта в предприятия без държавно и/или общинско участие; • Повишаване на грамотността и професионалната квалификация; • Увеличаване на приходите в социално-осигурителната система; • Подобряване на жизнената среда, инфраструктурата на общините и др.; • Осигуряване на последваща заетост на лицата, обект на Програмата, след приключване на участието им в програмата.; • Увеличаване /възстановяване/ на обработваемите площи земя, за сметка на пустеещите на територията на общините; • Подобряване на условията на труд и работна среда в частните предприятия; • Подпомагане развитието на предприятия в областта на земеделието или преработването на селскостопанска продукция.; • Съдействие за развитието на местни пазари, чрез предлагането на селскостопански продукти от собствения регион; • Включени в заетост – средно 33 000 безработни лица 		
<p>Необходими средства</p>	<p>80 047 862 лв. от ДБ</p>	<p>Източници на финансиране</p>	<p>ДБ МЗГ – осигурява финансови средства за доплащане на заетите лица до доработката, по реда на</p>

			национална програма “Възобновяване и опазване на българската гора”
Прилагаща институция	МТСП и АЗ.	Партньори	МЗГ – НУГ, МОН, ИА “ГИТ”, АСП, областни и общински администрации, Комисии по заетост, Съвети за сътрудничество, организации – работодатели по Програмата
Проекти изпълнявани по условията на НП “ОСПОЗ”	“Възобновяване и опазване на българската гора”, “Дружества за заетост на безработни лица”.		

Приложение II

Освен в националните програми, насърчаващи заетостта и запазването на трудовата активност и в зряла възраст, редица мерки за повишаване на нивото на заетостта са предвидени в закони и подзаконови актове, уреждащи въпросите на наемане и задържане на работа на лица с увреждания, такива в неравностойно положение, както и на възрастни над 50-годишна възраст.

На първо място това е **Законът за насърчаване на заетостта** (в сила от 01.01.2002 г., обн. ДВ бр. 112 от 29 Декември 2001г.). Законът предвижда редица стимули за работодателите, които наемат на работа лица, намиращи се в неравностойно положение на пазара на труда.

ЗАКОН ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА

Обн. ДВ., изм. ДВ. бр.54 от 31 Май 2002г., изм. ДВ. бр.120 от 29 Декември 2002г....., изм. ДВ. бр.46 от 12 Юни 2007г.

Глава

първа.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда обществените отношения при:

1. насърчаването и подпомагането на заетостта;
2. професионалното информиране и консултиране, обучението за придобиване на професионална квалификация на безработни и на зети лица;
3. посредничеството по информиране и наемане на работа на български граждани в други страни и на български и чуждестранни граждани в Република България.

***

Глава трета.

ФИНАНСИРАНЕ НА АКТИВНАТА ПОЛИТИКА ПО ЗАЕТОСТТА

Чл. 14. (1) Ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България се осигуряват средства за финансиране на мерки и програми по активната политика по заетостта, приети от Министерския съвет.

***

Глава четвърта.

ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ЛИЦАТА, КОИТО ТЪРСЯТ РАБОТА, И НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ

Чл. 17 (2) Работодателите могат да ползват по този закон:

1. информация за лицата, които активно търсят работа;

2. информация за програми и мерки за запазване и за насърчаване на заетостта;
  3. посредничество за наемане на работна сила;
  4. включване в програми и мерки за заетост;
  5. преференции и премии при запазване и/или увеличаване на заетостта;
  6. премии за обучение за придобиване на професионална квалификация и/или стажуване.
- (3) Условието и редът за предоставяне на услугите по ал. 1 и 2 се определят с правилника за прилагане на този закон.

Раздел II.

Регистрация, права и задължения на лицата, които активно търсят работа

Чл. 18. (2) Активно търсещите работа лица се регистрират в една от следните групи:

1. безработни;
2. заети, които желаят да сменят работата си;
3. учащи се, които желаят да работят през свободното си от учение време;
4. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) лица, придобили право, и лица, получаващи пенсия за осигурителен стаж и възраст или професионална пенсия за ранно пенсиониране.

***

Раздел III.

Права и задължения на работодателите

Чл. 22 (2) Работодателите могат да обявяват в поделенията на Агенцията по заетостта:

1. свободните работни места;
  2. потребностите от обучение за професионална квалификация на наетите лица и собствените възможности за неговото организиране.
- (4) Работодателите подават заявки за обучение за придобиване на професионална квалификация на наетия персонал, както и за потребностите от работна сила по видове специалности при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на този закон.
- (5) Работодателите могат сами да правят подбор на препоръчаните им от поделението на Агенцията по заетостта търсещи работа лица или да изискат от Агенцията по заетостта да направи подбора по предварително подадена заявка.

Чл. 23. При обявяване на работните места работодателите нямат право да определят условия по признак пол, възраст, народност, етническа принадлежност и здравословно състояние. Изключения се допускат само по отношение на пол, възраст и намалена работоспособност, когато вследствие на естеството на работата полът, съответно възрастта или здравословното състояние, представлява съществен елемент от нея.

***

Раздел II.

Планиране на програми и мерки за насърчаване на заетостта

Чл. 30. (1) Програми и мерки за насърчаване на заетостта по този закон се реализират след одобряването им от Националния съвет за насърчаване на заетостта и от регионалните комисии за заетост и след финансовото им осигуряване с бюджета за съответната година.
(5) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) (Условията, редът и критериите за ползването на преференции за реализация на насърчителни мерки се определят с правилника за прилагане на закона.)¹

(СТИМУЛИ ЗА РАБОТОДАТЕЛИТЕ)

Чл. 30а. (Нов - ДВ, бр. 26 от 2003 г.) (1) За изпълнение на програмите и мерките за насърчаване на заетостта се предоставят средства, предназначени за:

1. трудови възнаграждения;

2. допълнителни възнаграждения по минимални размери, установени в Кодекса на труда и в нормативните актове по прилагането му;

3. възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 от Кодекса на труда;

4. (изм. и доп. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) дължими вноски за сметка на работодателя за фонд "Пенсии", фонд "Трудова злополука и професионална болест", фонд "Общо заболяване и майчинство", върху изплатеното брутно трудово възнаграждение, включително възнаграждението по т. 3, но върху не по-малко от минималния размер на осигурителния доход по чл. 6, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване, както и за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и Националната здравноосигурителна каса;

5. (изм. и доп. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) дължими вноски за сметка на работодателя за фонд "Безработица" върху изплатеното брутно трудово възнаграждение, включително възнаграждението по т. 3, но върху не по-малко от минималния размер на осигурителния доход по чл. 6, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване;

---

¹ ППЗНЗ - Глава десета - Средствата по програми за заетост и обучение и по насърчителните мерки по чл. 36, 37, 41, 43, 45, 46, 50, 51, 52, 53, 55 и 55а ЗНЗ се предоставят на работодателите при наемане на работа на насочени от поделение на Агенцията по заетостта безработни лица, отговарящи на условията за включване.

6. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) парични обезщетения по чл. 40, ал. 4 от Кодекса за социално осигуряване ;

7. обучение за придобиване на професионална квалификация, мотивационно обучение и ограмотяване;

8. насърчаване на териториалната мобилност на безработните лица, регистрирани в поделенията на Агенцията по заетостта;

9. стипендия, транспортни и квартирни разходи на участващите в обучение за ограмотяване или придобиване на професионална квалификация - за времето на обучението; транспортни и квартирни разходи на участващите в мотивационно обучение;

10. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) лихви по кредити, отпуснати по гаранционни схеми на Министерството на труда и социалната политика за кредитиране на лица с увреждания, при започване и развиване на стопанска дейност и създаване на нови работни места;

11. (доп. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) разходи за ползвани външни консултантски услуги и съпътстващи услуги от лицата по чл. 47, ал. 1 и чл. 49 и 49а с номенклатура и лимити на средствата, определени съгласно правилника за прилагане на закона;

12. кредит за квалификация по предмета на стопанска дейност и/или нейното управление по одобрения бизнес проект по чл. 47, ал. 1;

13. допълнителни средства за наемане на друг безработен член от семейството без право на парично обезщетение по чл. 47, ал. 4;

14. разходи, направени за обработване на площите, за семена и посадъчен материал, за торове и препарати за растителна защита по одобрен бизнес проект за земеделска дейност;

15. (нова - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) разходи, направени за закупуване на селскостопански животни, включително пчелни семейства, буби, риби и зарибителен материал, както и необходимата за отглеждането им техника, пчеларски инвентар и лекарствени препарати, по одобрен проект за земеделска дейност;

16. (нова - ДВ, бр. 38 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) разходи за започване на самостоятелна стопанска дейност по чл. 49;

17. (нова - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) насърчаване на безработни лица по чл. 42а, получаващи месечни социални помощи, да започнат работа без посредничеството на Агенцията по заетостта.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) Според предназначението си средствата по ал. 1 се разпределят, както следва:

1. по т. 1, 2, 3, 4, 5 и 6 - на работодателя, наел безработното лице, насочено от поделенията на Агенцията по заетостта;

2. (доп. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) по т. 7 - на обучаващата организация и на работодателя, провеждащи обучението, както и на лицата по чл. 48а, 49 и 49а;
3. по т. 8 и 9 - на безработни лица, регистрирани в поделенията на Агенцията по заетостта;
4. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) по т. 10 - на лица с увреждания, получили кредити по гаранционни схеми на Министерството на труда и социалната политика;
5. (доп. - ДВ, бр. 38 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) по т. 11 - на безработни лица, регистрирани в поделенията на Агенцията по заетостта, които са получили парична сума по чл. 47, ал. 1, чл. 49, ал. 1 и чл. 49а, ал. 1;
6. (нова - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) по т. 12 - на безработни лица, регистрирани в поделенията на Агенцията по заетостта с право на парично обезщетение, които са получили еднократна парична сума по реда на чл. 47, ал. 1;
7. (предишна т. 6, изм. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) по т. 13 - на лицата, които са получили еднократна парична сума по чл. 47, ал. 1 и съгласно чл. 47, ал. 4 осигуряват заетост по одобрения проект на друг безработен член от семейството без право на парично обезщетение;
8. (изм. и доп. - ДВ, бр. 38 от 2005 г., предишна т. 7 - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) по т. 14, 15 и 16 - на безработни лица след одобряване на бизнес проект от поделенията на Агенцията по заетостта;
9. (нова - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) по т. 17 - на лица по чл. 42а, ал. 1.

(3) Ежегодно с Националния план за действие по заетостта се определят средствата по ал. 1 и размерът им по отделните програми и мерки за насърчаване на заетостта.

***

Раздел VI.

Насърчаване на предприемачеството

Чл. 47. (1) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) На лице или лица, които са безработни с право на парично обезщетение и желаят самостоятелно или заедно да започнат стопанска дейност за производство на стоки и/или услуги, се предоставят за сметка на фонд "Безработица" еднократни парични суми след одобряване на бизнеспроект от поделението на Агенцията по заетостта и молба от лицето до поделението на Агенцията по заетостта, с която заявява, че желае да получи еднократна парична сума вместо парично обезщетение за безработица при условията и по реда на Кодекса за социално осигуряване.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) Право на еднократна парична сума по ал. 1 имат лицата, които отговарят на изискванията за отпускане на парично обезщетение при условията и по реда на Кодекса за социално осигуряване.

Чл. 48. (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2003 г.) На лицата, които са получили еднократна парична сума по чл. 47, ал. 1, съгласно чл. 30а, ал. 2 може да се предоставят допълнително средства под

формата на кредит за квалификация по предмета на стопанската дейност и/или нейното управление по одобрения проект по чл. 47, ал. 1.

Чл. 48а. (Нов - ДВ, бр. 26 от 2003 г.) Лицата, получили кредит по проекта "Гаранционен фонд за микрокредитиране", могат да ползват услуги за обучение за придобиване на професионална квалификация по ред, определен с правилника за прилагане на закона.

Чл. 49. (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2006 г.) На безработни лица може да се предоставят средства за разходи съгласно чл. 30а, ал. 2, т. 7 за започване на самостоятелна стопанска дейност като микропредприятие по Закона за малките и средните предприятия по одобрен от териториалното поделение на Агенцията по заетостта бизнес проект.

Чл. 49а. (Нов - ДВ, бр. 26 от 2003 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) На безработни лица, след одобряване на бизнес проект за земеделска дейност от поделенията на Агенцията по заетостта, може да се предоставят заложи в бизнес проекта средства за разходи съгласно чл. 30а, ал. 1, т. 14 и 15.

Раздел VIII.

Програми и мерки, осигуряващи равни възможности чрез социално-икономическа интеграция на рискови групи в пазара на труда

***

Чл. 55а. (Нов - ДВ, бр. 26 от 2003 г.) За всяко разкрито работно място, на което са наети безработни жени над 50-годишна възраст и мъже над 55-годишна възраст, насочени от поделенията на Агенцията по заетостта, на работодателя се предоставят суми съгласно чл. 30а, ал. 2 за времето, през което лицата са били на работа, но за не повече от 12 месеца.

***

Раздел II.

Обучение за придобиване на професионална квалификация на възрастни, организирано от Агенцията по заетостта

Чл. 63. (1) Агенцията по заетостта организира обучение за придобиване на професионална квалификация в съответствие с потребностите на пазара на труда, изискванията на работодателите и утвърдения план по чл. 30, ал. 4, както следва за:

1. безработни;

4. работници и служители, за които се изменят изискванията към професионалната им квалификация поради конкретни промени в производството;

(2) Агенцията по заетостта организира и мотивационно обучение на безработните за активно търсене на работа и адаптиране в пазарните условия.

Обяснение на някои думи и изрази:

§ 1. По смисъла на този закон:

***

4а. (нова - ДВ, бр. 26 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) "**Групи в неравностойно положение на пазара на труда**" са групи от безработни лица с по-ниска конкурентоспособност на пазара на труда, в които се включват: безработни младежи; безработни младежи с трайни увреждания; безработни младежи от социални заведения, завършили образованието си; продължително безработни лица; безработни лица с трайни увреждания; безработни лица - самотни родители (осиновители) и/или майки (осиновителки) с деца до 3-годишна възраст; безработни лица, изтърпели наказание лишаване от свобода; безработни жени над 50-годишна възраст и безработни мъже над 55-годишна възраст; други групи безработни лица.

8. "**Непрекъснато професионално обучение**" е обучение за усъвършенстване (актуализиране, повишаване или разширяване) на придобитата професионална квалификация след началното професионално обучение, както и за преквалификация.

***

13. "**Премия за работодатели**" са сумите, предоставени на работодатели, които сключват договори за програми и мерки за запазване и за насърчаване на заетостта по този закон.

***

18. "**Възрастен**" е всяко лице в и над трудоспособна възраст.

***

24. "**Мотивационно обучение**" е обучение за стимулиране и насочване на индивидите към обучение за придобиване на професионална квалификация и/или заетост чрез придобиване на знания и умения за ориентиране в пазара на труда, търсенето и избор на обучение или заетост.

28. (нова - ДВ, бр. 26 от 2003 г.) "**Сезонна заетост**" е заетостта, при която се работи през определени периоди от календарната година и в зависимост от природно-климатичните дадености;

29. (нова - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) "**Лице с трайно увреждане**" е лице, което в резултат на анатомично, физиологично или психологично увреждане е с трайно намалени възможности да изпълнява дейности по начин и в степен, възможни за здравия човек, и за което органите на медицинската експертиза са установили степен на намалена работоспособност или намалена възможност за социална адаптация 50 и над 50 на сто.

Друг закон, уреждащ наемането на работа на възрастни хора, лица с увреждания и такива в неравностойно положение е **Законът за защита от дискриминацията** (обн.,ДВ,бр.86 от 30 септември 2003 г.; доп.,бр.70 от 2004 г.; изм.,бр.105 от 2005 г., бр.30 от 2006 г.; изм. и доп.,бр.68 от 2006 г.; изм.,бр.59 от 20 юли 2007 г.). Той поставя забрана на всякакви форми на дискриминация при наемането, задържането и освобождаването на работници и служители. По-важните законови разпоредби, засягащи наемането и задържането на работа на възрастни хора, са посочени със съкращения по-долу:

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

(загл. изм.,ДВ,бр.68 от 2006 г.)

(обн.,ДВ,бр.86 от 30 септември 2003 г.; доп.,бр.70 от 2004 г.; изм.,бр.105 от 2005 г., бр.30 от 2006 г.; изм. и доп.,бр.68 от 2006 г.; изм.,бр.59 от 20 юли 2007 г.)

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. Този закон урежда защитата срещу всички форми на дискриминация и съдейства за нейното предотвратяване.

Чл.2. Целта на закона е да осигури на всяко лице правото на:

1. равенство пред закона;
2. равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот;
3. ефективна защита срещу дискриминацията.

Чл.3. (1) Този закон защитава от дискриминация всички физически лица на територията на Република България.

Чл.4. (1) (доп.,ДВ,бр.70 от 2004 г.) Забранена е всяка пряка или непряка дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

(2) Пряка дискриминация е всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на признаците по ал.1, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравними сходни обстоятелства.

(3) Непряка дискриминация е поставяне на лице на основата на признаците по ал.1 в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица чрез привидно неутрална разпоредба, критерий или практика, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдан/а с оглед на законова цел и средствата за постигане на целта са подходящи и необходими.

Чл.5. Тормосът на основа на признаците по чл.4, ал.1, сексуалният тормоз, подбуждането към дискриминация, преследването и расовата сегрегация, както и изграждането и

поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до публични места, се смятат за дискриминация.

***

Чл.7. (1) Не представлява дискриминация:

1. различното третиране на лица на основата на тяхното гражданство или на лица без гражданство, когато това е предвидено в закон или в международен договор, по който Република България е страна;
2. различното третиране на лица на основата на характеристика, отнасяща се до признак по чл.4, ал.1, когато тази характеристика поради естеството на определено занятие или дейност, или условията, при които то се осъществява, е съществено и определящо професионално изискване, целта е законна, а изискването не надхвърля необходимото за постигането ѝ;
3. различното третиране на лица на основата на религия, вяра или пол по отношение на занятие, осъществявано в религиозни институции или организации, когато поради естеството на занятието или условията, при които то се осъществява, религията, вярата или полът е съществено и определящо професионално изискване с оглед характера на институцията или организацията, когато целта е законна, а изискването не надхвърля необходимото за постигането ѝ;
4. различното третиране на лица на основата на религия, вяра или пол при религиозно образование или обучение, включително при обучение или образование с цел упражняване на занятие по т.3;
5. определянето на изисквания за минимална възраст, професионален опит или стаж при наемане на работа или при предоставяне на определени преимущества, свързани с работата, при условие че това е обективно оправдано за постигане на законна цел и средствата за постигането ѝ не надвишават необходимото;
6. определянето на максимална възраст за наемане на работа, което е свързано с необходимостта от обучение за заемане на съответната длъжност или с необходимостта от разумен срок за заемане на длъжността преди пенсиониране, при условие че това е обективно оправдано за постигане на законна цел и средствата за постигането ѝ не надвишават необходимото;
7. специалната закрила за бременни жени и майки, установена със закон, освен ако бременната жена или майката не желае да се ползва от тази закрила и е уведомила писмено за това работодателя;
8. изискванията за възраст и определен от закона трудов или служебен стаж за целите на пенсионното осигуряване;
9. (доп.,ДВ,бр.68 от 2006 г.) мерките и програмите по Закона за насърчаване на заетостта;

Глава втора

ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

Раздел I

Защита при упражняване правото на труд

Чл.12. (1) При обявяване на свободно работно място работодателят няма право да поставя изисквания, свързани с признаците по чл.4, ал.1, освен в случаите по чл.7.

Чл.15. Работодателят предоставя на работниците и служителите равни възможности без оглед на признаците по чл.4, ал.1 за професионално обучение и повишаване на

професионалната квалификация и преквалификация, както и за професионално израстване и израстване в длъжност или ранг, като прилага еднакви критерии при оценка на дейността им.

***